

Santiago Vilanova: «S'ha marginat els grans ecòlegs catalans en la lluita contra la Covid»

El periodista olotí especialitzat en ecologia i diputat efímer de Junts, reclama que el nou govern prioritzi el combat contra el canvi climàtic: "La independència no reeixirà si no ens plantegem a fons la transició energètica"



Santiago Vilanova, entrevistat a NacióDigital. | Adrià Costa.

La crisi climàtica exigeix una resposta urgent per part d'uns responsables polítics que, segons Santiago Vilanova (Olot, 1947), no estan prou per la feina. Periodista -un dels primers que van alertar dels reptes de l'ecologisme des de finals dels setanta- i consultor ambiental, cofundador d'Alternativa Verda, acaba de publicar *L'emergència climàtica a Catalunya. Revolució o col·lapse* (Edicions 62), (<https://www.grup62.cat/lilibre-lemergencia-climatica-a-catalunya-revolucio-o-colapse/328808>) un crit d'alerta escrit amb documentació sòlida.

Vilanova reclama una reestructura del Govern per encarar amb eficàcia el repte climàtic i assenyalava en el llibre els principals punts negres de Catalunya en aquest àmbit. Va formar part de la llista de Junts a les eleccions del 2017 i ha estat diputat al Parlament durant uns mesos, una experiència breu però que considera profitosa. En aquesta conversa, feta en un entorn tan sostenible com el jardí romàntic de l'Ateneu Barcelonès -on és responsable de la secció d'Ecologia-, també parla del moment polític i es queixa que Alternativa Verda hagi estat bandejada de Junts.

- Afirma que anem cap a un ictus ambiental global.

- Entre altres coses perquè, amb l'augment de les temperatures relacionades amb els gasos d'efecte hivernacle, hi ha un seguit de derivades que han fet una mena de còctel. No ho dic jo, sinó que he intentat sintetitzar l'opinió d'ecòlegs tant catalans com internacionals que clarament vinculen la situació de la pandèmia amb la crisi ecològica, la destrucció de les selves tropicals, sobretot del sud-est asiàtic, de l'Àfrica i de l'Amazònia. La relació entre crisi ecològica i Covid queda bastant clara en el llibre. Cosa que, lamentablement, els mitjans de comunicació i els governs han obviat. Només han creat comissions científiques amb epidemiòlegs i metges. No hi ha hagut cap ecòleg en cap comissió científica, quan són els únics que poden interpretar la crisi global.

- S'ha marginat els ecòlegs en la lluita contra la Covid?

- Han marginat totalment els grans ecòlegs catalans. On són els deixebles del doctor Ramon Margalef, en aquesta crisi? La Generalitat no els ha incorporat a les comissions científiques.

"La relació entre crisi ecològica i Covid ha estat obviada per governs i mitjans"

- Per què s'ha produït això?

- Els polítics no volen vincular crisi climàtica i Covid perquè suposaria admetre canvis importants en la forma de governar. Prefereixen veure només la part de la salut humana. Hi ha una sola salut amb tres vessants del tot interrelacionades: la salut animal, l'ecològica i la humana. Contra el canvi climàtic no hi ha vacunes.



Santiago Vilanova va ser diputat de Junts durant uns mesos l'anterior legislatura. Foto: Adrià Costa.

- La situació a Catalunya és pitjor que en altres països del nostre entorn?

- És una zona mediterrània, que serà dels llocs on es generaran més problemes. Si les coses no canvien, a finals de segle Catalunya tindrà un clima com el del nord de l'Àfrica.

- Expliqui'ns alguns casos alarmants de la situació a Catalunya, els punts negres més greus.

- Els deltes, les platges i l'alta muntanya. La problemàtica del Delta de l'Ebre no es pot resoldre amb enginyeria mediambiental. Això no és Venècia. Hem d'admetre que s'han de canviar els cultius i recuperar els sediments dels embassaments elèctrics de Mequinensa, Riba-roja o Flix. D'aquesta manera el mar avançarà menys del que pot avançar. Un cop recuperats aquests sediments, incrementar les dunes i canviar els cultius. Per exemple, els arrossars haurien de ser ecològics, i caldria introduir l'energia solar a tot el delta. Si el mar avança, el que no s'hauria de fer a tot el litoral és posar-hi barreres, perquè això suposa un cost enorme. Els punts clau són els deltes, els aiguamolls i les platges. El debat ha de ser entre el que opinen els ecòlegs i els enginyers. Els enginyers pensen més aviat en grans obres per impedir que el mar pugui.

"La problemàtica del Delta de l'Ebre no es pot resoldre amb enginyeria mediambiental, el litoral no és Venècia"

- Què ha passat a Venècia?

- A Venècia han contingut que entrés l'aigua, amb un sistema d'enginyeria de dics, el MOSE (Mòdul Experimental Electromecànic), però s'han trobat problemes seriosos perquè han començat a aflorar tots els residus concentrats i hi ha problemes de rates, de nous riscos d'epidèmies. Allí tampoc hi ha hagut participació dels ecòlegs. Un error perquè l'ecologia és una disciplina transdisciplinària. No s'entén que no hi siguin presents en les grans obres civils. En el cas del Delta cal escoltar els ecòlegs.

- Estem en vigílies de la constitució d'un nou govern a la Generalitat. Quines actuacions s'haurien de fer en la carpeta climàtica?

- En primer lloc, una reestructuració total de l'estructura de la governança. És inevitable.

[noticia]24496[noticia]

- En quin sentit?

- Nosaltres demanem una vicepresidència de Transició Energètica i Ecològica. Ho diuen els principals ambientòlegs del país, i hauria d'estar al mateix nivell que la vicepresidència d'Economia i Finances. S'ha d'aglutinar territori, energia i agricultura en el mateix departament per coordinar energies renovables, la reforma de l'agricultura, de les pràctiques pesqueres, etcètera. No pot ser que Agricultura segueixi dominada pels lobis de Novartis i Monsanto, les grans multinacionals agroquímiques que han dominat el model agrícola català. Passen coses com que ara els pagesos es resisteixen a posar camps fotovoltaics al seu territori.



Vilanova acaba de publicar un llibre on alerta del risc climàtic. Foto: Adrià Costa.

- L'objectiu prioritari quin ha de ser?

- Si volem que el 2050 el 100% de l'electricitat sigui mitjançant les energies renovables, la revolució que s'ha de fer en els camps econòmic i energètic és colossal. És el repte més gran que té Catalunya, deixant a banda l'autodeterminació. Però la rapidesa amb què s'ha de fer aquest canvi és tal que hi ha el risc que s'hagi de fer de manera autoritària, de la mateixa manera que ens hem hagut de posar la mascareta. Com que no hem creat les estructures democràtiques prèvies per fer-ho, els que podran fer la transició amb agilitat són les grans corporacions, que són les que tenen els mitjans financers per fer els parcs eòlics i solars.

"Necessitem un canvi en l'estructura de la governança, amb una vicepresidència de Transició Energètica i Ecològica al mateix nivell que la d'Economia i Finances"

- I com es pot fer això de manera democràtica?

- Tinc algunes propostes. Per exemple, crear convencions ciutadanes del clima a nivell comarcal. Que a cada comarca els grups ecologistes, empresarials i sindicats discuteixin què s'ha de fer, quants megawatts s'han d'instal·lar a cada comarca d'energia solar.

- I com es combinarà aquesta revolució energètica amb l'economia de mercat? El capitalisme sobreviurà?

- Està intentant sobreviure. Bill Gates defensa incrementar el gas natural i fer noves centrals nuclears (<https://www.naciodigital.cat/noticia/214653/bill-gates-vol-bloquejar-sol-frenar-canvi-climatic-aixi-es-projecte-financa>). Ha rebut una subvenció del govern nord-americà per dissenyar un reactor de quarta generació que funcionarà amb sistema de refrigeració amb sodi, que diu que serà menys contaminant però no deixa de ser un reactor nuclear. Es tracta d'intentar que l'energia nuclear, que segons Gates no contamina, pugui facilitar aquest trànsit energètic. Aquests grans empresaris estan invertint en energia solar i eòlica, i alhora amb gas natural, que és fòssil, i nuclear. On és l'energia verda, aquí? Compte! L'eufòria que hi ha entorn de la suposada revolució verda és excessiva. Mentre diuen això, segueixen fent prospeccions de gas i petroli. El capitalisme no vol deixar que les energies renovables siguin gestionades per petites i mitjanes empreses i cooperatives, amb participació de municipis.

- Hi ha algun país que hagi fet les coses bé en aquest àmbit?

- Dinamarca. És autosuficient en energia eòlica perquè fa molts anys van començar a fer els primers parcs eòlics amb gestió cooperativa. Aquí, el president Pujol no va voler que Catalunya liderés l'energia solar i eòlica. Ara seríem líders de la Mediterrània, però el van convèncer de l'energia nuclear. I tal com està la situació, tot i que jo en soc crític, no hi haurà més solució que allargar la vida de l'energia nuclear o fer un nou reactor. Perquè no tindrem suficient energia solar i eòlica per resoldre l'increment d'energia que suposarà el cotxe elèctric i l'hidrogen verd. D'on la treurem? D'on la traiem ara, que el 55% de l'electricitat que consumim ve de les nuclears. I del consum d'energia primària, el 80% ve del petroli i de l'urani. Què suposa això per Catalunya? Més de 10.000 milions a l'any per importar aquests recursos. Quasi bé com el dèficit fiscal que reclamem, que ja el gastem en importar recursos fòssils.



El dirigent ecologista, en un moment de l'entrevista a l'Ateneu Barcelonès. Foto: Adrià Costa.

- I el repte climàtic fins a quin punt condiona un procés cap a la independència?

- Em sembla bastant clar que la independència de Catalunya no reeixirà si no ens plantegem a fons en la transició energètica. Per l'independentisme català és la prova del cotó.

"No pot ser que Agricultura segueixi dominada pels lobis de Novartis i Monsanto, les grans multinacionals agroquímiques que han dominat el model agrícola català"

- Assenyala en el llibre com el *mainstream* ha canviat i s'ha reforçat un cert pragmatisme climàtic: la UE parla d'un Pacte Verd, els editorials del *Financial Times* i *The Economist* mostren sensibilitat climàtic. Un sector del capitalisme sembla apostar per l'energia renovable: és sincera, aquesta "conversió"?

- Les *majors* europees com Shell, British Petroleum o Repsol juguen el paper d'invertir en energia solar i eòlica. I les *majors* americanes, com Exxon i Chevron, estan fent el contrari, invertint en gas, *fracking* i petroli. S'han repartit els papers. Es parla de "revolució verda" mentre continuen les explotacions de gas, petroli i urani. També s'ha de dir que tenim el dèficit de no tenir una autoritat mundial que faci complir els acords internacionals. Tot és voluntari. Tampoc tenim un tribunal mundial de medi ambient per jutjar els ecodidis, com el que està fent Bolsonaro a l'Amazònia.

- Ha estat diputat de Junts al Parlament. Com ha viscut aquesta experiència?

- Han estat només uns pocs mesos però n'estic satisfet. Vaig substituir Eduard Pujol. Però va haver-hi tot un tràmit i fins que el president Torra va quedar inhabilitat jo no vaig entrar al Parlament. En aquests mesos he donat suport a la Plataforma de Residu Zero i a la plataforma SOS Costa Brava, i he col·laborat decididament a que el departament de Territori i Sostenibilitat desestimés el projecte d'incineradora de la central de Cercs. Era una incineradora a l'entrada a la Cerdanya, una zona de gran valor turístic. Un forn solar a Cercs sí que es podria fer. Al Parlament el que vaig veure va ser tres comissions que són Territori, Medi Ambient i Sostenibilitat, i Transició Energètica que entre elles tres s'anul·len. Amb la de Transició Energètica seria suficient. Cada departament vol la seva comissió, però això és una pèrdua d'eficàcia total.

- S'hi ha trobat bé, a Junts?

- En aquests moments jo preguntaria on és la transversalitat de Junts. On és el seu vessant ecologista, quan tenia allí tres dels històrics d'Alternativa Verda, com Xavier Garcia, que no era diputat, Pep Puig i jo. No s'explica que en les darreres eleccions Junts no hagi volgut un acord amb nosaltres. S'han fet acords amb MES, Solidaritat i Demòcrates.

"Si no s'avança en el tema ecològic, serà necessari revifar un partit verd a Catalunya"

- No van mostrar interès per incloure'ls?

- No, i em sorprèn. Poden rectificar i jo continuo afiliat a Junts. És sorprenent que en un moment de transició ecològica com aquest, persones com nosaltres que portem temps treballant l'àmbit ecològic no se'ns hagi integrat.



Vilanova: "El 1983 vam fundar Alternativa Verda, però encara no hi havia una consciència ecològica". Foto: Adrià Costa.

- Després d'aquesta experiència, com veu la situació generada amb els dos debats d'investidura frustrats (<https://www.naciodigital.cat/noticia/218040/investidura-aragonesa-aires-quins-esculls-hauran-superar-junts-erc>) ?

- No podem trigar més a tenir un Govern. Tampoc entenc que s'hagi deixat que el PDECat marxés. Els seus 75.000 vots són els que fan que Laura Borràs no sigui presidenta. Em sembla una mostra de miopia política. Dit això, també he de dir que en l'acord subscrit per ERC i la CUP hi ha elements enormement positius. Com per exemple, en el cas de les deu centrals hidroelèctriques al Pirineu que en aquests moments gestiona Endesa i que ha acabat la concessió que tenien de 75 anys, demanen que la Generalitat, negociant-ho amb el govern de Madrid, creï una empresa pública d'electricitat. Això seria molt positiu, seria l'inici d'una acció pública d'electricitat i ajudaria totes les comarques deprimides del Pirineu. Això està en el programa del PDECat, en el de Junts -que alguna cosa hem fet per aconseguir-ho- i en l'acord ERC-CUP. Del que em preguntava sobre un nou govern, ho veig urgent.

"No s'explica que en les darreres eleccions Junts no hagi volgut un acord amb Alternativa Verda"

- En l'ecologisme es dona un fet sorprenent. Ha triomfat en el debat d'idees i, en canvi, no ha triomfat gaire electoralment. Per què?

- Molt fàcil. El 1983 vam crear Alternativa Verda i encara no hi havia una consciència sobre el que significava el canvi climàtic ni la consciència ecològica que hi ara. Després, no vam tirar endavant perquè érem el primer partit extraparlamentari amb possibilitats de tenir diputats, però Iniciativa per Catalunya es va pintar de verd, es va homologar a nivell europeu i Alternativa Verda queda fora de joc. Ara molts partits es defineixen com a verds. Però si no s'avança en la línia que he dit, serà necessari revifar un partit verd a Catalunya.

- Ho estan debatent?

- Sí. És molt probable que si les eleccions haguessin estat el 30 de maig, ens haguéssim presentat com a independentistes i ecologistes. És possible que a les municipals tornem a anar a uns comicis si no s'avança en unes estructures de govern com les que proposem.

[plantillacoronavirus]